

ІНСАЙДЕРСЬКІ ЗУСИЛЛЯ США З ОЗБРОЄННЯ УКРАЇНИ

З початку російського вторгнення адміністрація Байдена надала цінні розвіддані та дедалі потужнішу зброю – це був ризикований вибір, який окупився у битві з Путіним

На початку вересня 2022 року міністр оборони України Олексій Резніков вирушив із Києва на американську авіабазу в Рамштайн-Мізенбах, що в Німеччині, де офіційні особи НАТО зібралися з метою обговорення військової підтримки України. Подорож у тисячу двісті миль, що приблизно еквівалентно подорожі з Нью-Йорка до Мінеаполіса, тривала понад пів дня. Оскільки рейсів з України немає, Резнікову до кордону довелося їхати машиною, а решту шляху долати літаком. Вирушаючи зі столиці, він не міг не сподіватися на хороші новини. Українські сили відкрили другий фланг амбітного контрнаступу та несподіваної операції в напрямку окупованої Росією території в Харківській області. «Я навчився не завищувати своїх очікувань, – заявив Резніков, – особливо під час війни».

Президент України Володимир Зеленський призначив Резнікова міністром оборони в листопаді минулого року, лише за три місяці до російського вторгнення. Резніков – юрист і давній учасник київської політики, ветеран радянських ВПС та завзятий парашутист. Зараз він є провідним учасником переговорів і намагається забезпечити безперервне постачання західної зброї, необхідної його країні для продовження боротьби. «Спочатку я отримую певний запит від генералів, – сказав він. – А після цього пояснюю нашим партнерам потребу в наданні тих чи інших речей».

За словами Резнікова, на момент його поїздки до Рамштайну війна перебувала у «третьій фазі». «Перший етап полягав у тому, щоб просто стримати ворога там, де йому

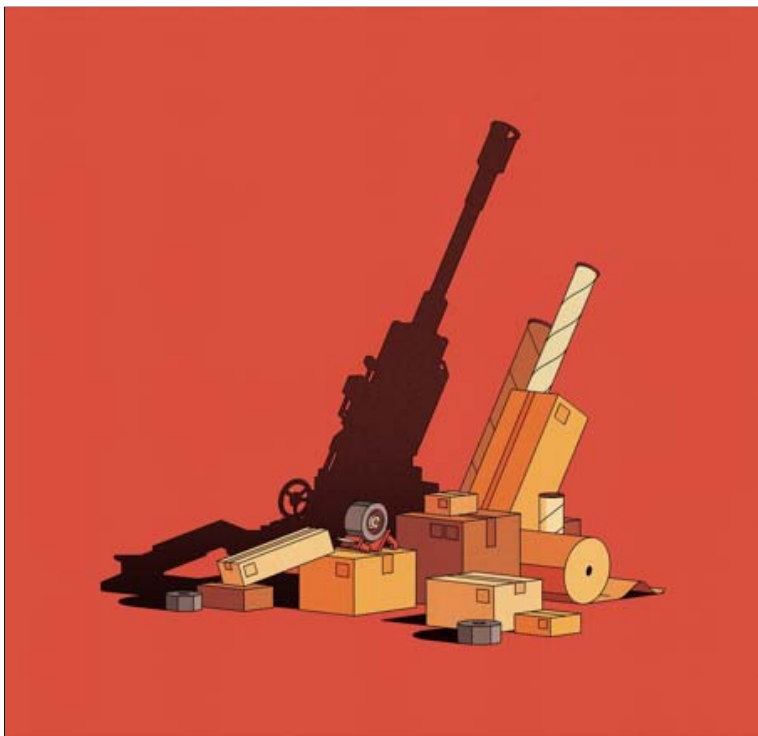
вдалося прорватися, – заявив він. – Це була битва за Київ і за виживання України як суверенної держави. І цю битву Росія фактично програла. Другий етап полягав у стабілізації фронту й досягненні чогось схожого на рівне протистояння сил на полі бою».

Росія, яка окупувала низку ключових міст на півдні та сході України, зберегла значну перевагу у важкому озброєнні; її ракети великої дальності завдавали смертей на полі бою та далеко за його межами, розчищаючи шлях для наступу російських військ. Але Україна отримала достатньо артилерійських систем і боеприпасів від США та інших країн НАТО, щоб дати належну відповідь. «Це дозволило військово-політичному керівництву країни серйозно задуматися про третій етап, – сказав Резніков. – Тобто розпочати наступальну операцію».

Володимир Путін покладався на те, що оскільки лінії фронту зберігаються, а конфлікт дедалі більше порушує глобальні постачання енергії та продовольства, українська громадськість втомиться від війни, а прихильність Заходу ослабне. Існували певні підстави сумніватися в тривалості підтримки США та НАТО – здавалося, вона посилювалася пропорційно здатності України відбивати російські сили. «Ми бачили, як поставки зброї США сприяли справжньому успіху на полі бою, що, своєю чергою, зміцнювало й підсилювало підтримку й надання ще більшої кількості зброї, – заявив представник адміністрації Байдена, який займається політичними питаннями в Україні. – Але можна уявити все навпаки: якби не було першого, то, можливо, не було б і другого».

Коли весна вже переходила в літо, Резніков відчував, що в деяких західних столицях зростає втома од надання допомоги Україні. Ставлення, за його словами, було таке: «Добре, добре, ми допомогли Україні встояти, ми вберегли її від знищення». Резніков та інші посадовці хотіли продемонструвати своїм партнерам на Заході, що українська армія може повернути собі значні території, окуповані Росією. «Контрнаступ показав би, що одна справа – брати участь у допомозі жертві, – сказав Резніков, – інша – усвідомлювати, що можна покарати агресора».

У липні 2022 року військові з України, Сполучених Штатів та Сполученого Королівства зібралися на одній із військових баз в Європі, щоб обміркувати всі можливі сце-

нарії. Відправною точкою українців стала широка військова кампанія на південному фронті – поштовх до звільнення не лише окупованого Херсону, а й сотень квадратних миль у прилеглих Миколаївській та Запорізькій областях. Військові стратеги збиралися в трьох приміщеннях, розділених по країнах, де експерти проводили ті самі настільні навчання. Вони часто працювали по двадцять годин на добу, а американські та британські військові допомагали відточувати стратегію українців. «У нас є алгоритми та методології, які є дещо складнішими, коли справа доходить до таких речей, як планування матеріально-технічного забезпечення та обчислення норм боєприпасів», – заявив один із високопоставлених чиновників Міністерства оборони. «Ідея полягала не в тому, щоб говорити їм, що робити, а радше в тому, щоб дати їм різні прогони, перевірити їхні плани».

Початкові настільні навчання показали, що об'єднаний наступ на південному фронті обійдеться високою ціною для української техніки та живої сили. Це виглядало неправильно. «Вони запускали цю версію наступу багато разів і просто не могли змусити цю модель працювати», – зазначив представник Міноборони.

На півдні Україна завдавала ударів по російських позиціях високоточними реактивними системами США. У відповідь російські генерали перекинули значну кількість підрозділів з Харківської області на північний схід для підтримки військ під Херсоном. Тому вирішили зупинилися на ідеї, яка б могла використати цю їхню вразливу точку: наступ на два фронти. Незабаром після цього Резнікову повідомили про плани. «Це був не перший раз, коли я був вражений здатністю наших військових знаходити несподівані рішення», – сказав він. – І я розумів, що від мене залежало отримати для них необхідну зброю».

Наприкінці серпня українські сухопутні війська почали наступ на Херсон. Це була повільна операція, коли обидві сторони зазнали великих втрат. Через тиждень військові частини перекинули у Харківську область, і цей крок явно застав російських воєначальників зненацька. З такою кількістю підрозділів, передислокованих на південь, низку територій на північному сході охороняли недостатньо добре оснащені російські сили та ОМОН з невеликим бойовим досвідом. Багато з них просто покинули свої позиції і втекли, залишивши ящики з боєприпасами і навіть кілька танків. Українські війська здобували одне місто за іншим, часто їдучи на західних бойових машинах, як-от Humvee та австралійських бронетранспортерах Bushmaster.

Резніков ще був у дорозі на авіабазу в Рамштайні, коли отримав повідомлення про прорив під Харковом. Українські збройні сили відбили Балаклію – ключове місто в регіоні. Резніков уявляв карту в своїй голові, перераховуючи наступні міста, які, ймовірно, будуть звільнені. Він їхав з невеликою делегацією, до складу якої входили перші особи Генерального штабу та військової розвідки, які також отримували інформацію з фронту. Українські підрозділи просуваються на схід, у бік Куп'янська, – важливого матеріально-технічного центру, – після чого поширювалися на північ і південь, відвойовуючи ключові дороги та залізничні вузли. Коли Резніков приземлився в Німеччині 8 вересня, десантники вже досягли річки Оскіл, що за тридцять миль позаду лінії російського фронту. За кілька днів українські військові відвоювали понад сімсот квадратних миль території.

Наступного ранку Резніков зустрівся з Ллойдом Остіном, міністром оборони США, і Марком Міллі, головою Об'єднаного комітету начальників штабів. Вони були проінформовані про контрнаступ і разом з Резніковим від-

стежували прогрес військових на карті. Обидва зберігали самовладання, зазначив Резніков, але були явно схвилювані. «Їхні обличчя сяяли, – сказав він. – Вони знали, що відбувається і що це означає».

У другій половині дня Резніков виступив перед групою з тридцяти міністрів оборони країн НАТО. «Успіх контрнаступу України – завдяки вам», – сказав він.

Пізніше він мені сказав: «Звичайно, я найбільше мав на увазі США».

До цього річного вторгнення чиновники в Києві часто відчували, ніби політичний істеблішмент у Вашингтоні дивився на їхню країну як на невеликого гравця в геополітичній грі. «Україна розглядалася, – сказав Михайло Подольак, старший радник Зеленського, – скоріше як один із багатьох елементів управління відносинами з Росією».

У 2014 році Путін наказав ввести російські війська без розпізнавальних знаків – так званих «зелених чоловічків» – у Крим, і розпалив сепаратистський конфлікт на Донбасі. На той час Україна мала армію переважно радянського зразка з бароковою бюрократією й технікою часів холодної війни. Попередник Зеленського Петро Порошенко звернувся до Барака Обами з проханням отримати більше хорошої зброї. За словами високопоставленого чиновника Міноборони, Обама був стурбований тим, що «якщо ми підсилюємо свою допомогу, росіяни підуть на контрескаляцію, і неминуче розпочнеться конфлікт». Джо Байден, тодішній віце-президент, був більш схильним надати зброю. Представник Міноборони сказав: «Байден мав таку позицію: якщо Путіну доведеться пояснювати російським матерям, чому солдати повертаються додому у трунах, то це зможе вплинути на його підрахунки».

Українські офіційні особи були особливо непохитні у своїх запитах на один із видів зброї: протитанкову ракету Javelin, що запускається з плеча, яка отримала свою назву через подібність траєкторії польоту до траєкторії списа – ракета вигинається майже на п'ятсот футів у повітря і вдаряє по танку чи бронемашині зверху, де вони найбільш вразливі. «Javelin – це єдине, що, як гадали українці, їм справді потрібно», – сказав Бен Роудс, заступник радника з питань національної безпеки в Білому домі Обами. «Це була суто оборонна зброя, яка, як вони сподівалися, могла б полегшити нам постачання».

Обама взагалі відмовився надавати будь-яку летальну зброю. Натомість Адміністрація президента зосередила свої зусилля на підготовці українських військ. На військовій тренувальній базі поблизу Яворова, що на заході України, за п'ятнадцять миль від кордону з Польщею, інструктори зі США та інших країн НАТО навчали українських військових принципам тактики малих підрозділів і тренували новий підрозділ українських спецназівців. І все ж Керол Норттрап, яка тоді була аташе з питань оборони США в посольстві в Києві, сказала, що українців «набагато більше цікавили наші речі, ніж наші поради. Вони казали: «Дайте нам щось». А ми відповідали: «Ми хочемо вас навчити».

Дональд Трамп прийшов на посаду, пообіцявши покращити відносини з Росією, що насторожило чиновників у Києві. Але його адміністрація схвалила постачання Javelin. Перша партія – близько двохсот ракет і тридцяти семи пускових установок – прибула в Україну навесні 2018 року. Наступного року анонімний інформатор повідомив, що під час офіційної телефонної розмови із Зеленським Трампом натякнув, що майбутні продажі Javelin можна пов'язати з певною «послугою». Президент хотів, щоб Зеленський розглянув незрозумілу теорію змови, згідно з якою український уряд, а не Росія, втрутився у прези-

дентські вибори 2016 року. І ще наказав розслідувати справу, пов'язану з роботою сина Байдена Хантера в правлінні Української енергетичної компанії Burisma. Обмін призив до першого процесу імпичменту Трампа. І це також розблокувало військову допомогу США для України: Конгрес за підтримки обох партій забезпечив надання пакету вартістю двісті п'ятдесят мільйонів доларів.

В обранні Байдена Зеленський побачив шанс відновити відносини зі США. Навесні 2021 року Росія почала стягувати війська та техніку на український кордон. У вересні того ж року, під час зустрічі із Зеленським у Білому домі, Байден оголосив про додаткові шістьдесят мільйонів доларів допомоги у сфері безпеки, включаючи додаткові установки Javelin. Обидва президенти демонстрували взаємний інтерес і доброзичливість, але Зеленський залишив Вашингтон без зобов'язань щодо двох ключових питань, які він порушив з Байденом: створення шляху для вступу України до НАТО та запобігання запуску «Північного потоку-2» – газопроводу, який дозволить Росії обійти Україну в постачанні природного газу до Німеччини та решти Європи.

Тієї ж осені дані розвідки показали, що Росія розмістила понад сто тисяч військових уздовж українського кордону. «На той момент ми ще не були впевнені, чи прийняв Путін остаточне рішення про вторгнення, – заявила людина, знайома з дискусіями щодо України в Білому домі. – Але, безсумнівно, він дав собі можливість це зробити».

У листопаді Байден відправив директора ЦРУ Вільяма Бернса в таємну поїздку до Москви. Бернс раніше обіймав посаду посла США в Росії і часто мав справу з Путіним особисто. Протягом двох днів Бернс зустрічався з найбільшчим оточенням радників Путіна, зокрема з директором Федеральної служби безпеки Росії Олександром Бортніковим і головою Ради безпеки Кремля Миколою Патрушевим. Він також мав годинну телефонну розмову з Путіним, який, побоюючись ковіду та стаючи дедалі більш ізольованим, сидів у своїй президентській резиденції в Сочі. Бернс подумав, що голос Путіна звучить холодно і безпристрасно, наче він майже все вирішив. Після повернення до Вашингтона Бернс передав свої висновки Байдену. Повідомлення, за словами Бернса, полягало у тому, що «Путін вважав Зеленського слабким лідером, думає, що українці прогнущуться і що його військові можуть досягти вирішальної перемоги з мінімальними затратами».

У січні Бернс літав до Києва, щоб попередити Зеленського. Щойно минуло Православне Різдво, і в столиці України все ще панувала святкова атмосфера, вулиці були прикрашені. Зеленський розумів наслідки розвідданих, представлених Бернсом, але все одно вважав, що широкомасштабного вторгнення все ще можна уникнути. По-перше, він не хотів робити нічого, що могло б спровокувати політичну та економічну кризу в Україні. А ще хвилювався, що мобілізація військових може ненавмисно стати для Путіна причиною для початку війни. Бернс з розумінням поставився до цієї дилеми, але наголосив, що небезпека, яка насувається, не є гіпотетичною. Бернс зокрема сказав Зеленському, що російські війська планують захопити аеропорт Гостомель, що за двадцять миль від столиці, з метою його подальшого використання в якості плацдарму для перельотів військових і техніки.

У Білому домі «Команда тигрів», що складається з експертів Державного департаменту, Міністерства оборони, Об'єднаного комітету начальників штабів і розвідувальних служб, провела навчання, щоб передбачити форму російської атаки. Після приходу до влади Путіна два десятиліття тому кремлівське керівництво анонсувало широ-

комасштабні зусилля з модернізації своїх збройних сил. ЦРУ та інші західні спецслужби дійшли висновку, що російська армія здолає Україну. За оцінками розвідки на той час, Путін очікував, що російські війська захоплять Київ упродовж сімдесяти двох годин. «Ми думали, що це може зайняти на кілька днів довше, ніж гадали росіяни, – сказав представник Міністерства оборони, – але не набагато».

Зовні Зеленський поводився так, ніби війна не була неминучою. «Капітани не повинні залишати корабель, – сказав він ближче до кінця січня. – Не думаю, що у нас тут Титанік». Але він серйозно сприйняв перспективу російського вторгнення. «Є різниця між тим, що ви говорите суспільству, і тим, що робите насправді, – сказав радник Зеленського з нацбезпеки Олексій Данілов. – Ми не могли допустити паніки в суспільстві».

За лаштунками Зеленський та інші високопосадовці України просили США про значне вливання зброї. «На кожному етапі вони просто казали: дайте нам усе, що є на світі, – сказав представник адміністрації. – Ми адаптували те, що надали, до реальної ситуації, з якою вони зіткнулися». Наприкінці січня адміністрація оголосила, що надсилає пакет військової допомоги на двісті мільйонів доларів, який включав ще триста Javelin і, вперше, переносні зенітні комплекси або ПЗРК Стінгер, які відіграли ключову роль у розгромі моджахедами Червоної армії в Афганістані. «Ви не можете захопити країну за допомогою ПЗРК, – сказав представник міністерства оборони. – Але можете захистити аеропорт від нападу з повітря».

У Києві кілька разів на тиждень почали сідати транспортні літаки ВПС США з ящиками зі зброєю. Адміністрація Байдена також розсекретила підсумки своїх оцінок розвідки, публічно попередивши, що повномасштабне вторгнення Росії в Україну неминуче. Багато американських чиновників вважали, що Зеленський не готовий прийняти нагальність загрози. У багатьох розмовах з Байденом Зеленський згадував про негативний вплив розмов про війну на фондовий ринок України та її інвестиційний клімат. «Справедливо зазначити, що ці питання залишалися пріоритетними до кінця, оскільки викликали певні здивування», – сказав співрозмовник, знайомий з українською політикою Білого дому.

Шість місяців тому таліби захопили владу в Афганістані всього за кілька днів після виведення військ США. Адміністрація Байдена покладалася на те, що підтримувана США афганська армія зможе завести боротьбу з Талібаном у глухий кут упродовж кількох місяців. Коли мова зайшла про російську загрозу в Україні, чиновники з питань оборони та безпеки США помилилися, висловлюючи паніку. «Я вважаю, що в певному сенсі ми перенесли афганський досвід на українців», – сказав один із високопосадовців Міноборони. Подоляк, радник Зеленського, вважає, що попередження, які надходили з Вашингтона та інших країн, були неповними: «Вони кажуть: «Росіяни атакуватимуть!» Добре, тоді який наступний крок? Ви з нами? І здавалося, що відповіді немає».

Іншим основним джерелом занепокоєння було те, що офіційні особи США погано розуміли український план захисту країни або навіть те, чи такий план взагалі існував. Генерал Міллі, голова Об'єднаного комітету начальників штабів, кілька разів на тиждень спілкувався зі своїм колегою в Києві, головнокомандувачем Збройних сил України Валерієм Залужним. Міллі вимагав від Залужного інформації про те, як Україна захищатиметься, включно з запитом про детальну інвентаризацію запасів зброї. Міллі також запропонував власне стратегічне бачення – наголос

на роззосереджених мобільних підрозділах, кількох лініях оборони по всій країні та поєднанні звичайних сил і партизанської війни. «Наше повідомлення не полягало в тому, що вас, хлопці, ось-ось обдурять, тож ви повинні просто подати до суду за мир, – заявив американський військовий чиновник. – Скоріш за все, повідомлення полягало в тому, що вас ось-ось спіймають на гарячому, тому ви маєте значно зміцнити свій захист».

Залужний, схоже, не вагався повідомляти будь-які подробиці. Він не тільки захищав свої плани, а й відмовився поділитися розміщенням баз зі зберігання зброї, які він постійно переміщував і маскував, щоб уберегти їх від знищення чи захоплення російською армією. Деякі американські офіційні особи стурбовані тим, що Залужний, як і Зеленський, не до кінця вірив розвідці США. «Інші були переконані, що він у це вірив і мав плани війни під рукою, – сказав військовий, – але хотів зберегти їх у секреті від Зеленського».

Враховуючи небажання Зеленського переводити країну на воєнний стан, висловлювалися припущення, що Залужний, можливо, намагався уникнути можливості того, щоб його попросили скоротити масштаб підготовки. Якби це було так, сказав один американський військовий чиновник, то, можливо, Залужний не хотів ділитися ними з Міллі, бо боявся, що Міллі потім проінформує Білий дім, а той своєю чергою скаже щось Зеленському.

Нарешті в лютому Залужний погодився поділитися своїм планом захисту України. Аташе з питань оборони посольства США в Києві, полковника ВПС, викликали на нараду в Генштаб і показали на одній сторінці ескіз українських позицій і схем оборони. Копії не дали, а дозволили робити лише нотатки, написані від руки. Навіть поставивши такі умови, Залужний був менш ніж відвертим. Його підлеглі показали аташе фальшивий варіант плану, маскуючи весь розмах оборонної кампанії.

Зрештою, стратегія Залужного полягала в тому, щоб будь-якою ціною запобігти захопленню Києва, а в інших районах дозволити російським військам бігти попереду своїх ліній матеріально-технічного забезпечення та постачання. Ідея полягала в тому, щоб торгувати територією в короткостроковій перспективі й ліквідувати російські підрозділи, щойно вони сильно розширяться. «Тоді ми нікому не довіряли, – сказав високопоставлений український військовий. – Наш план був нашим єдиним крихітним шансом на успіх, і ми не хотіли, щоб хтось про це знав».

У перші дні війни Байден сказав представникам служби національної безпеки в Білому домі та Міністерстві оборони, що США мають три основні політичні інтереси в Україні. «По-перше, ми не дозволимо, щоб це втягнуло нас у війну з Росією, – нагадав високопоставлений чиновник адміністрації Байдена. – По-друге, ми повинні переконатися, що зможемо виконати наші зобов'язання перед НАТО за статтею 5». (Перед вторгненням адміністрація Байдена направила кілька тисяч додаткових солдатів до країн-членів НАТО у Східній Європі та Балтійському регіоні, щоб показати, що американські військові готові їх захищати.) «І, по-третє, ми зробимо те, що можемо, аби допомогти Україні досягти успіху на полі бою», – продовжив чиновник. – Президент чітко сказав: ми не хочемо бачити Україну переможеною».

З бункера в урядовому кварталі Києва Зеленський проводив селекторну нараду з українськими офіційними особами двічі на день, о десятій ранку та десятій вечора, на тему поставок зброї. США разом із Великою Британією, Чехією, Польщею та країнами Балтії надсилали протитанкову зброю, ПЗРК та стрілецьку зброю. Але укра-

їнцям, які раптово опинилися у боротьбі за виживання, ці перевезення здавалися дрібницею. Вони хотіли мати потужнішу зброю, включаючи винищувачі, танки, протиповітряну оборону, а також далекобійну артилерію й ракети. «Поставки були не такими великими, як хотілося б, – сказав Данілов. – Ніхто не вірив, що ми витримаємо».

Зеленський виявив величезну мужність, залишившись у Києві. За словами Резнікова, спецслужби країни стежили за трьома чеченськими спецгрупами, спрямованими для вбивства президента України та інших топ-політиків. Зеленський також виявився вправним лідером, демонструючи непокору, щоб сприяти згуртованості вдома та підтримувати на міжнародному рівні. Через два дні після вторгнення Associated Press повідомило, що Зеленський відхилив пропозицію США евакуювати його з Києва, заявивши, що «мені потрібні боеприпаси, а не вивезення». Високопоставлений чиновник США сказав: «Наскільки мені відомо, цього ніколи не було». Чиновник додав: «Але капелюха геть перед Зеленським і людьми навколо нього. Це була чудово».

Українським силовикам вдалося не дати російським транспортним літакам приземлитися в аеропорту Гостомель. У сільській місцевості навколо Києва російські бронеколони опинилися поза межами досяжності своїх ліній постачання і стали легкою мішенню для засідок та ударів безпілотників. Побоювання Вашингтона щодо збройних сил країни тепер здавалися марними. «Очевидно, у них був план, – сказав представник американських військових. – Тому що ви не будете так бити росіян і майстерно виконувати мобільну оборону в глибині без конкретного плану».

В українців був ще один виграшний фактор, який США не врахували: російська пиха і неорганізованість. Путін спланував вторгнення з вузьким колом довірених радників. І вони планували здійснити блискавичний рейд, щоб повалити Зеленського та його адміністрацію. Загарбники думали, що за кілька днів вони пройдуть переможим маршем вулицями центру Києва. Натомість опинилися десь углиб української території без доступу до найнеобхіднішого та без їжі з водою.

Перший успіх України змінив ставлення у Вашингтоні. «Українці провели гарний бій, що допомогло відкрити шляхи для значно більшої військової допомоги, – сказав чиновник Міноборони. Незважаючи на це, адміністрація Байдена не дала Києву все, що він хотів. В одному зі списків побажань, який циркулював у Вашингтоні, йшлося про те, що Україні потрібно п'ятсот ракет Javelin на день. На початку війни виробництво Javelin становило лише близько двох тисяч на рік. Інші пропозиції, оприлюднені Зеленським і вищими українськими посадовцями, такі як заборонена для польотів зона, підтримувана авіацією НАТО та протиповітряною обороною, не були стартовими. «Наші інтереси значною мірою збігаються, але вони не ідентичні, – сказав представник Міноборони. – Коли ми говоримо такі речі, як «це є ескалацією і може втягнути НАТО в бій», вони кажуть: «Так, це зрозуміло. А чи не стане нам ще гірше? Мова йде вже про екзистенційність». Відверто кажучи, на їхньому місці я б мав такий самий погляд».

Між Міллі та Залужним спалахнула мить напруги. Україна хотіла більше MiGів-29 – літаків совєтського виробництва, на якому українські пілоти літали з вісімдесятих років минулого століття. Київ досяг попередньої угоди з Польщею, згідно з якою вона мала поставити Україні два десятки літаків, а США на заміну мали передати Польщі F-16 американського виробництва. Адміністрація Байде-

на хвилювалася, що польоти літаків з території НАТО в небо України будуть розцінені як ескалація. Офіційні особи США також скептично оцінили корисність літаків для України. МіГ-29 – це передусім бойовий перехоплювач класу «повітря-повітря», а не штурмовик, який міг би, скажімо, забезпечувати повітряну підтримку піхоти чи атакувати колону танків, а більш досконалий російський винишувач Су-35 міг легко його перехитрити. Залужний розповів Міллі, що в Україні майже не залишилося винишувачів. Міллі наполягав, що в Україні їх ще багато. Ці двоє не спілкувалися більше тижня. «Спочатку їхні розмови були формальними та по суті, – сказав військовий чиновник США. – Один казав своєю довгу промову, а інший – свою. Тепер тон розмови тепліший, привітніший. Тепер вони розповідають один одному навіть про свої родини».

Ніхто достеменно не знав, як Росія відреагує на західні поставки зброї. Офіційні особи США вважали, що Путін піде на ескалацію за одного з трьох сценаріїв: якщо російська армія зіткнеться з повним крахом на полі бою, якщо Путін відчуже безпосередню загрозу своєму власному правлінню або якщо військові США чи НАТО безпосередньо зайдуть в Україну. Щодо ймовірної відповіді Путіна, офіційні особи у Вашингтоні прогнозували низку тривожних можливостей – від проведення випробування ядерної бомби в Арктиці до підриву малопотужної тактичної ядерної зброї в Україні. Але оцінка була й така, що, зрештою, Путіна можна стримати. Високопоставлений співробітник розвідки США сказав: «Він теж не хоче Третьої світової війни».

На початку квітня російські військові оголосили про повний відхід з Київської області, фактично визнавши, що їх початкові бойові цілі зазнали невдачі. Тепер Росія змінила тактику на артилерійський штурм Донбасу, використовуючи ракетні удари, щоб зрівняти міста з землею, а потім відправити наземні сили для захоплення завалів.

Це означало, що Україні потрібна власна важка артилерія. «Підрозділ з кількома «Джавелінами» мало що може збити, якщо на вас йдуть двісті танків», – сказав високопоставлений український військовий.

На той час, за словами українських генералів, артилерійських боєприпасів армії вистачало на два тижні інтенсивних боїв. Україна використовувала 152-міліметрові снаряди – боєприпаси, які багато колишніх держав-членів Варшавського договору успадкували від Советського Союзу. Сили НАТО використовують 155-міліметрові снаряди, і ці дві системи не є взаємозамінними. Проблема полягала не лише у виснаженні запасів боєприпасів советського калібру в Україні – їх дедалі важче було знайти в будь-якій точці світу. На початку війни західні уряди та приватні торговці зброєю домовилися про передачу зброї з Болгарії та Румунії. Серед найбільших баз були ті, які США та НАТО виділили для афганських сил безпеки, які залишалися незатребуваними на складах у Східній Європі після захоплення країни Талібаном. Білорусь, де російські війська закупилися перед вторгненням, мала значні запаси артилерійських боєприпасів, але союзник Росії точно не збирався давати їх Україні. Контр-адмірал Р. Дюк Хайнц, директор з матеріально-технічного забезпечення Європейського командування армії США, сказав: «Ми бачили, що все менше країн піднімають руки, щоб сказати: ми маємо боєприпаси, які можемо пожертвувати Україні».

Залишався ще один варіант: Україні доведеться перейти на зброю натівського калібру. 26 квітня на авіабазі США в Рамштайні зустрілися міністри оборони понад сорока країн, у тому числі всіх держав-членів НАТО. Міністр оборони США Остін відкрив зібрання. «Україна чітко вірить у те, що вона може перемогти. І всі тут в це вірять, – сказав він. – Я знаю, що ми всі сповнені рішучості зробити все можливе, щоб задовольнити потреби України в міру розвитку боротьби».

Кому сказав неправду президент Зеленський про російський напад – Financial times, Washington post чи народу України?

5 грудня президент Володимир Зеленський заявив в інтерв'ю Financial times, що Україна була не готова до нападу РФ, оскільки західні країни ніколи не надавали розвідувальні дані про напад Росії. Заява сенсаційна, адже це повністю протирічить не тільки фактам, які бачив увесь світ, але й попередній заяві самого Зеленського з цього приводу.

16 серпня в інтерв'ю Washington post Зеленський сказав абсолютно протилежне – що він отримав дані про вторгнення в кінці 2021 року.

Ці дві заяви повністю протирічать одна одній. Тобто комусь президент сказав правду, а комусь збрехав. Але головне питання, яке моральне право має Зеленський брехати народу України, який веде страшну війну.

Як можна було на очах усього світу чотири місяці отримувати майже щоденні заяви керівників країн НАТО про неминучий напад Росії, як можна чотири місяці щоденно дивитись супутникові знімки російських військ, і казати сьогодні, що про війну не попереджали?

Західна розвідка багаторазово попереджала Зеленського про російський напад, це легко згадати. Як з'ясувалось, ЦРУ ще в середині січня повідомило, що атака почнеться на Гостомель. Врешті-решт сам начальник ГУР МО Кирило Буданов заявив публічно 21 листопада 2021 року, що Росія нападе у січні-лютому.

Які ще попередження потрібні, якщо наша власна розвідка на весь світ про це каже? Які версії?

Зеленський створює собі версію для виборчої кампанії, бо розуміє, що доведеться відповідати за провал у підготовці до нападу та загибель десятків тисяч людей через його бездіяльність?

Срмак створює алібі у суді від звинувачення у навмисному сприянні російській агресії під виглядом політики «безстрокового перемир'я» та повної відсутності закупівлі снарядів за три роки?

Заяви Зеленському пише російська агентура в його оточенні, яку він призначив на вищі посади в СБУ, ОП та комітет по розвідці – Демченко, Кулініч, Баканов, Наумов, Татаров?

Сподіваюсь, президент Зеленський ще раз проведе прес-конференцію, куди я зміг би зайти та задати у прямому етері необхідні питання, яких в українського народу до президента багато. Досить ухилитись від гострих запитань та спілкування з журналістами.

Юрій БУТУСОВ,
головний редактор інтернет-видання «Цензор.НЕТ»

9 грудня 2022 року, <https://censor.net/ua/b3386068>

Перед самітом США погодилися передати Україні дев'яносто гаубиць М777, вперше надавши країні важку артилерію. М777, яка була розроблена для підтримки операцій піхоти в Афганістані та Іраку. Вона була потужнішою і точнішою, ніж існуюча в Україні артилерія типу гаубиць. «Остін зателефонував мені і сказав, що рішення ухвалено, – зазначив Резніков. – Я зрозумів, що ми перейшли певний Рубікон».

За кілька днів перший контингент українських солдатів – дві команди, що склалися зі стрільця та начальника секції – прибули до навчального центру армії США в Графенвері на півдні Німеччини. Протягом шести днів американські інструктори навчали їх, як налаштувати та переміщувати М777, як вручну вибудувати мішень та підтримувати рівень азоту й гідравлічної рідини в пістолеті. Як сказав один американський інструктор: «Це не та рушниця, з якої можна вибити лайно і продовжувати гудіти».

Українські солдати в Графенвері вразили своїх американських колег високою мотивацією. Під час однієї з обідніх перерв український військовий повідомив, що його село щойно потрапило під російський обстріл; решта українських військ встала і, не довівши, повернулася до навчання. «Вони тут не для Р. і Р., – сказав бригадний генерал Джозеф Гільберт, який наглядає за об'єктом. – Вони хочуть повернутися і використати ці речі».

До кінця місяця вісімнадцять М777 були доставлені на бази у Східній Європі, а потім – до кордону з Україною. Під покровом ночі гаубиці перекинули в невеликі колони вантажівок без розпізнавальних знаків, якими керували українці. У міру того, як війна прогресувала, представники оборони США відкрили інші маршрути, доставляючи обладнання залізничними колями по всій Європі та через порти у Північному морі в Німеччині. Путін та інші російські офіційні особи погрожували перекрити ці шляхи. Але, за словами Хайнца, ніхто не потрапив під обстріл. «Росія

знає, як безпекова допомога потрапляє в Україну, – сказав високопоставлений чиновник Міноборони. – Але поки що вони утримуються від нападу на ці центри, тому що не хочуть війни з НАТО».

М777 дозволили Україні встановити оборону на Донбасі. «Звісно, що у будь-якій війні справа не лише в кількості, а й у якості, – зазначив командир 55-ї артилерійської бригади ЗСУ Роман Качур. – Є різниця, коли ви воюєте з сучасною системою зброї чи з такою, яка не була суттєво оновлена з часів Другої світової війни». Упродовж тижнів його сили стикалися з сильним артилерійським обстрілом з укріплених російських позицій поблизу Донецька. «Ми не могли вибити ворога звідти, тому що просто не могли до нього дотягнутися, – сказав мені Качур. – Потім прибули М777. Упродовж трьох-чотирьох днів росіяни витягли звідти всю свою артилерію. Це нова ситуація. Тепер ми до певної міри диктуємо їм лінію поведінки».

США не мають можливості відстежувати місцезнаходження та стан гаубиць здалеку або електронно обмежувати, де вони можуть бути використані. «Якщо це обладнання потрапляє до них, воно належить їм», – сказав високопоставлений чиновник адміністрації Байдена. «У нас немає системи показників». Час від часу надходили погані новини з поля. В одному випадку сили на сході України перемістили кілька М777 з вогневої позиції до сараю, і за кілька хвилин російська ракета влучила в це місце, знищивши як гармати, так і вантажівки, які використовувалися для їх транспортування.

Навіть коли надійшло ще сімдесят дві системи – разом із десятками гаубиць, сумісних із НАТО, із Франції та Німеччини – українські генерали підрахували, що російська артилерія переважає українську в сім разів; щодня російські сили випускали близько двадцяти тисяч снарядів, розбиваючи такі міста, як Северодонецьк і Лисичанськ. Зеленський заявив, що в червні щодня гинули до сотні ук-

раїнських військових. Це був найскладніший момент у війні для України, коли Росія – уривчасто й дорогою ціною для власних сил – проривала українську оборону та захоплювала територію один метр за раз.

Вашингтон заохочував Україну покладатися на розумне планування та ефективність західної зброї, а не намагатися переграти російську армію. НАТО обрала подібну стратегію на останніх етапах холодної війни, коли у неї було значно менше танків та артилерії, ніж у Радянського Союзу. «Ми сказали українцям, що якщо вони спробують воювати, як росіяни, то програють», – сказав високопоставлений чиновник Міноборони. «Наша місія полягала в тому, щоб допомогти Україні компенсувати кількісну неповноцінність якісною перевагою».

Україна має флот розвідувальних безпілотних літальних апаратів і нещільну мережу людських джерел у районах, контрольованих російськими військовими. Але її здатність збирати розвідувальні дані на полі бою значно зменшується десь за п'ятнадцять миль за лінією фронту. Тим часом американські супутники-розвідники можуть робити знімки позицій військ у будь-якій точці землі. Ближче до землі американські військові літаки-розвідники, що літають уздовж кордонів, доповнюють картину, а перехоплення розвідданих може дозволити аналітикам прослуховувати спілкування між російськими командирами. Після вторгнення США та інші західні партнери поділилися з Україною великою кількістю цієї інформації. Микола Белесков, експерт з питань оборони Національного інституту стратегічних досліджень у Києві, сказав: «Це така сфера, де США нам дуже допомагають».

Одного квітневого вечора в розвідувально-координційному центрі десь у Європі українські військові попросили своїх американських і натівських колег підтвердити набір координат. Це стало звичайною практикою. Українські представники можуть вимагати перевірки місця розташування російського командного пункту чи складу боєприпасів. «Ми це робимо, це чесна гра», – сказав високопоставлений чиновник адміністрації Байдена. У деяких випадках американські розвідники та військові офіцери надають цільову інформацію без запити: «Ми повідомляємо їм таке: скажімо, є батальйон, який рухається на Слов'янськ з північного заходу, і ось, де вони приблизно». Але, підкреслив чиновник, українські сили самі обирають, по чому бити. «Ми не схвалюємо і не заперечуємо цілі».

Адміністрація Байдена також відмовилася надати конкретну розвідувальну інформацію про місцезнаходження високопоставлених російських осіб, наприклад, генералів. «Є лінії, які ми провели, щоб нас не сприймали як зачинщиків прямого конфлікту з Росією», – сказав високопоставлений чиновник США. Наприклад, Сполучені Штати передають координати командного пункту, але не інформацію про присутність конкретного командира. «Ми не намагаємося вбивати генералів», – сказав високопоставлений чиновник адміністрації Байдена. – Ми намагаємося допомогти українцям підірвати російське командування та контроль».

Тим не менше, Україна наразі знищила вже вісім генералів – більшість із них на дальній дистанції з використанням артилерійського та ракетного вогню. Значна кількість загиблих частково є відображенням російської військової доктрини, яка вимагає ієрархічних операцій зверху вниз. У більшості випадків російські офіцери середнього рангу та рядові солдати не мають повноважень приймати рішення, що створює потребу у розташуванні генералів ближче до фронту. «Вони поклалися на них, щоб контролювати та керувати військами», – сказав представник

американських військових. «Це величезна операційна катастрофа».

Український запит у квітні стосувався ймовірного місцезнаходження російського військово-морського крейсера та флагмана Чорноморського флоту під назвою «Москва». Чи могла розвідка США підтвердити, що корабель перебував у певному наборі координат на південь від українського портового міста Одеса? Відповідь була ствердною. Незабаром офіційні особи у Вашингтоні почали бачити в пресі повідомлення про те, що на кораблі стався якийсь вибух. 14 квітня «Москва» зникла десь у Чорному морі.

У Києві заявили, що дві українські протикорабельні ракети «Нептун», випущені з берега поблизу Одеси, влучили в «Москву». Цю інформацію підтвердила розвідка США. Росія ніколи не визнавала, що удар таки був – натомість звинуватила у втраті корабля пожежу на борту та штормове море. Повідомлялося про загибель близько сорока російських моряків.

Після прибуття M777 українська армія все частіше ділиться зі США інформацією про стан своєї зброї на полі бою, чого раніше не дуже прагнула робити. Резніков назвав це «дзеркальною реакцією» на початковий підхід Вашингтона до війни. «Ви бачите, що вони не довіряють вам серйозної зброї, – сказав він, – то чому ви маєте їм довіряти?» Але коли США та інші західні держави посилили свої зобов'язання, відносини покращилися. За словами Резнікова, «коли ми отримували один пакет допомоги за іншим, і бачили, що є реальне бажання допомогти, це дозволяло нам домовитися і вийти на справжній діалог». Один із західних дипломатів у Києві сказав мені: «Це звичайна історія. Ви можете бути неймовірно обережними, поки щось не станеться. Тоді ти стаєш довірливим і відкритим».

Коли збройні сили США проводять операції з партнерськими силами, як-от держави-члени НАТО, вони координують бойові рухи на загальній оперативній картинці або на єдиному цифровому дисплеї, що показує розташування та склад сил. «З Україною в нас це виглядає ще не зовсім так», – сказав військовий. «Але це вже близько». Українські командири передають інформацію американським військовим, що дозволяє майже в реальному часі отримати картину їхнього озброєння в Україні. «Сьогодні ми володіємо інформацією і про те, що ми дали Україні, і про техніку у власному війську, – сказав чиновник. – Скільки артилерійських установок є справними, що перебуває на ремонті і де знаходиться необхідна частина».

У травні українські артилеристи, використовуючи M777 разом із деякими системами з советських часів, обстріляли великий контингент російських військ, який намагався перетнути понтонний міст на річці Сіверський Донець. Надані США розвідувальні дані дозволили українцям визначити момент перетину російської колони. Це була одна з найбільших втрат російської армії з початку війни. На болотистих берегах річки були знищені десятки танків і бронетехніки й загинуло близько чотирьохсот російських солдатів.

Упродовж кількох місяців у списку бажань «число 1» Україна мала одну американську систему озброєння: високомобільну артилерійську ракетну систему Himars. У той час як M777 може вражати артилерійські знаряддя, військові з'єднання, танки та бронетехніку на так званій тактичній глибині близько п'ятнадцяти миль, то Himars може влучати в інші цілі: склади боєприпасів, логістичні центри, радіолокаційні й командні системи – контрольні вузли, які, як правило, розташовані значно далі в тилу ворога. Система Himars встановлена на стандартній ванта-

живці армії США, що дає їй можливість «стріляти і мчати», якщо говорити військовою мовою. Колін Кал, заступник міністра оборони з політичних питань, описав Hımars як еквівалент «точного повітряного удару», нанесеного з кузова вантажівки.

Українські військові могли б скористатися розширеною дальністю дії «Hımars» лише в тому випадку, якщо б мали дані розвідки про те, куди завдати удару. «Точний вогонь і розвідка – це такий собі шлюб, – сказав військовий чиновник США. – Важко мати одне без іншого». Дилема перед адміністрацією Байдена полягала не в тому, чи давати Hımars Україні, а в тому, які боеприпаси відправити разом з ними. Кожна система може нести капсулу з шістьма ракетами, відомими як gmlrs, з радіусом дії сорок миль, одну ракету класу «земля-земля», або atacms, які можуть досягати ста восьмидесяти миль. «Не сам Hımars несе ризик», – сказав представник міністерства оборони. – Але якщо він був оснащений ракетами великої дальності, які б використовувалися з метою ударів углиб території Росії, то в такому разі небезпека була б».

У Путіна сильна параноя щодо звичайних ракетних систем великої дальності. В Кремлі, наприклад, переконані, що американські платформи балістичних ракет у Румунії та Польщі призначені для обстрілу Росії. Навіть якщо Україна погодилася не використовувати Hımars для нанесення ударів через кордон, сама лише технічна можливість зробити це може виявитися провокаційною. «У нас були підстави вважати, що Atacms буде надто далеким мостом», – сказав представник Міноборони.

Іншим визначальним фактором були реалії бойових дій всередині України. «Імператив був таким: «Що треба Україні?», – запитав міністр оборони. – Не те, що вони просять, а те, що їм реба. І ми давали власну оцінку цим побажанням».

Був один виняток: Україна висловила більш амбітне бажання завдати ракетних ударів по Криму, який Росія використовує для поповнення своїх сил на півдні країни і який значною мірою знаходиться поза межами досяжності Hımars. Під час військових навчань, які проводилися влітку, коли з'явилася можливість застосування ракетних комплексів, було зрозуміло, що Україна хоче, аби вони «спустилися на Крим», – сказав чиновник Міноборони. – Путін вважає Крим такою ж частиною Росії, як і Санкт-Петербург. Отже, з точки зору управління ескалацією, ми повинні мати це на увазі».

У багатьох розмовах офіційні особи США чітко заявили, що Hımars не можна використовувати для ураження цілей через кордон. «Американці сказали: є дуже серйозне прохання не використовувати цю зброю для обстрілу території Росії», – сказав український військовий. «Ми відразу сказали, що це не проблема. Ми використовуватимемо їх тільки проти ворога на території України». Як і з іншими платформами зброї, немає технічного механізму, який би гарантував відповідність. Офіційно США дали зрозуміти, що вся українська територія, незаконно окупована Росією з 2014 року, а не лише та, яку вона захопила з лютого, є чесною грою для ударів Hımars. «Ми не сказали конкретно не завдати ударів по Криму», – сказав мені представник Міноборони. – Але ми і не дозволяли їм це зробити».

Перша партія Hımars з'явилася на полі бою в кінці червня. Упродовж кількох днів поширювалися відео, як російські склади техніки та боеприпасів поблизу Донецька вибухають у хмарах вогню та диму. Резніков заявив, що військові використовували Hımars для знищення десятків схожих російських об'єктів. У відповідь високопоставлений чиновник адміністрації Байдена сказав, що російським вій-

ськам «довелося скоригувати свою тактику та маневри», вивівши командні пункти та склади боеприпасів за межі досяжності, що також зменшує їхню корисність у бою. «Вони дуже уважно ставляться до наявності Hımars», – сказав чиновник.

Кожен пусковий пристрій коштує близько семи мільйонів доларів. За деякими підрахунками, Україна могла випускати більше п'яти тисяч ракет Hımars на місяць, тоді як їх виробник Lockheed Martin випускав лише дев'ять тисяч на рік. «Ми відразу сказали: «Ви не отримаєте багато цих систем, – сказав представник міністерства оборони. – Не тому, що ми вам не довіряємо, а тому, що їх просто немає в необмеженій кількості на планеті Земля».

У липні міністр оборони Росії Сергій Шойгу доручив російському командуванню в Україні «пріоритетно наводити цілі на реактивну артилерію великої дальності противника високоточними ударами». Через два тижні Росія заявила про знищення шести систем Hımars. Станом на той час США надали Україні загалом вже шістнадцять пускових установок; Німеччина та Велика Британія надали дев'ять схожих систем. Представники США наполягають на тому, що всі вони залишаються неушкодженими та функціональними.

Готуючись до контрнаступу цього літа, Україна неодноразово завдала ударів з Hımars по російських командних пунктах і складах боеприпасів у Херсонській області. Кілька ракет влучили в Антонівський міст, який з'єднує місто зі східним берегом Дніпра. Російські підрозділи в Херсоні ризикували бути відрізаними від лінії постачання та матеріально-технічного забезпечення. «Використання Hımars на півдні сприяло значному вичерпанню російських військ і техніки, – сказав Белесков, оборонний аналітик у Києві. – Вся російська група на правому березі Дніпра залежить від невеликої кількості переправ».

США також почали постачати в Україну ракети AGM-88, які запускаються з військових літаків і базуються на електронних передачах від радіолокаційних систем «земля-повітря». Ракети призначені для встановлення на американські винищувачі, як-от F-16, але українські ВПС знайшли спосіб встановити їх на свої винищувачі Міг. Високопоставлений чиновник Міністерства оборони сказав: «Це був гарний MacGuvery і це дає можливість думати про те, які ще боеприпаси можна було б адаптувати до українських платформ». Ці ракети поставили перед російськими військами дилему. Вони можуть або увімкнути свої радіолокаційні батареї та зробити себе вразливими для шкідливих ударів, або залишити їх вимкненими та втратити здатність виявляти українські літаки та озброєні безпілотники, а саме Bayraktar турецького виробництва.

Американські військові та розвідувальні кола обговорювали причину того, що Путін досі не пішов на той крок, щоб перешкодити подальшим поставкам зброї на західний кордон України. «У міру того, як заглибилися у конфлікт, ми зрозуміли, що можемо надати більше зброї більшої складності та в більшому масштабі, не провокуючи російську військову відповідь проти НАТО», – сказав чиновник міністерства оборони. «Ми завжди були надто обережні, а могли б бути більш агресивними весь цей час. А якщо ми надали ці системи відразу, то чи призвело б це до сильної ескалації?» Чиновник продовжив: «У цьому сценарії Росія була жабою, а ми повільно кип'ятили воду, і Росія до цього звикла».

Відступ у Харкові виявив фундаментальну слабкість російських військ: виявилось, що вони були деградовані як у особовому складі, так і в техніці. Причому до такої рівня, що більше не могли утримувати захоплену те-

риторію. Тим часом українська армія отримувала нові хвилі військовозобов'язаних, навчених НАТО, і західну зброю. У вересні та жовтні українські війська просуваються далі, повертаючи собі Харківську область і просуваючись до міст і сіл на Донбасі, «захист» яких був заявленою метою війни Путіна. «Ми продовжуємо бачити, що політичні цілі Путіна не збігаються з тим, чого можуть досягти його військові», – сказав високопоставлений чиновник розвідки США.

Цей парадокс є потенційно дестабілізуючим фактором. Розвідувальні служби США припускали, що якщо Путін зіткнеться з тим, що він вважав «екзистенційною» загрозою, то відчує себе змушеним піти на ескалацію – можливо, за допомогою хімічної чи ядерної зброї. «Але зважаючи на те, як він розуміє власну спадщину та місце в історії, – сказав високопоставлений чиновник США, – принизлива невдача в Україні також може почати виглядати екзистенційною».

Після Харкова, коли імпульс війни проти Росії змінився, Путін подвоїв те, що все частіше здавалося програвшим. У своїй промові 21 вересня він оголосив серію референдумів про анексію окупованих Росією територій на півдні та сході України та наказав провести «часткову» мобілізацію призовників у Росії. (Незабаром стало зрозуміло, що призов може охопити до мільйона російських чоловіків.) Путін сказав, що Росія воює не лише з українською армією, а «з усією бойовою машиною колективного Заходу». У своїй останній зловісній погрозі він, здавалося, натякав на готовність використати ядерну зброю для захисту тих частин України, які збирався анексувати. «Якщо територіальна єдність нашої країни опиниться під загрозою, то для захисту Росії і нашого народу ми, безперечно, використаємо всю зброю, яка у нас є. Це не блеф».

Анексія цих територій, яка була завершена в Росії 5 жовтня і швидко спростована рештою світу, фактично оголосила четверту фазу війни. Тепер Путін зробив ставку на здатність утримувати ці землі, які він з великою помпою оголосив невід'ємною частиною Росії. Він робить ставку на те, що ескалація стримає не так Україну, як її прихильників на Заході. Чи будуть США, наприклад, обговорювати використання своєї зброї для ударів по російських об'єктах у Херсоні, як це було щодо цілей у Криму? Високопоставлений чиновник адміністрації Байдена сказав: «Ми стежимо за ядерними силами Росії якомога краще і наразі не бачили жодних ознак того, що Путін зробив якийсь серйозний крок у цьому напрямку».

«В Україні немає іншого вибору, окрім як звільнити всі свої території, – сказав радник Зеленського Михайло Подоляк, – навіть якщо існує ймовірність ударів зброєю масового ураження». Україна не має власної ядерної зброї – вона відмовилася від свого арсеналу в 1994 році за договором, підписаним, зокрема, Сполученими Штатами та Росією. Тому будь-яка відповідь мала б надійти із Заходу. «Питання не в тому, що ми будемо робити, – сказав Подоляк, – а в тому, що робитимуть світові ядерні держави і чи справді вони готові підтримувати доктрину стримування». Він закликав західні ядерні держави, особливо США, чітко висловити свою відповідь: «Надішліть повідомлення Путіну зараз, а не після того, як він завдасть удару: «Послухайте, будь-яка ваша ракета призведе до того, що шість наших ракет полетять у вашому напрямку».

На початку жовтня Росія завдала серії ракетних ударів по Києву та низці інших міст, в результаті чого загинули понад три десятки людей та було пошкоджено цивільну інфраструктуру по всій країні. Атаки, які сталися у відповідь на потужний вибух, який пошкодив міст, що з'єднує материкову частину Росії з Кримом, сприяли новим закликам України надати західні системи ППО. За словами високопоставленого чиновника Міноборони, проблема забезпечення такої зброї є більш технічною, ніж політичною: «Є не так багато запасних систем протиповітряної оборони, щоб їх можна було надати». Збройні сили США не збираються витягувати свої наявні батареї Patriot або NASAMS – дві наземні системи протиповітряної оборони, про які просила Україна – зі, скажімо, Південної Кореї чи Близького Сходу. Їх необхідно закупити й виготовити. Однак, за словами посадовця Міноборони, Україна таки має отримати перші дві NASAMS наприкінці жовтня або на початку листопада, а згодом буде ще більше.

Адміністрація Байдена також оголосила про пакет військової допомоги вартістю понад мільярд доларів, завдяки чому загальна сума, яку США витратили на озброєння України за останній рік, досягла шістнадцяти мільярдів. Серед ключових пунктів у цьому пакеті були додаткові вісімнадцять систем Німарс, що більш ніж удвічі перевищує кількість в арсеналі України. Українські офіційні особи зараз придивляються до низки предметів, які, як вони стверджують, дозволили б ще агресивніший контрнаступ: сучасні бойові танки НАТО, винищувачі F-16 і ракети великої дальності для ударів по матеріально-технічних центрах і боеприпасах в Криму.

«Коли я був в окрузі Колумбія в листопаді, ще перед вторгненням, і попросив «Стінгери», мені сказали, що це неможливо», – сказав Резніков. – Тепер це можливо. Коли я попросив 155-міліметрові гармати, відповідь була ні. Німарс також ні. Тепер усе це – так. Тому я впевнений, що завтра будуть танки, Atacms і F-16. За допомогою США й НАТО українська армія показала, що може протистояти Росії. Ми не боїмося Росії. І ми просимо наших західних партнерів також не боятися».

Джошуа ЯФФА
24 жовтня 2022 року

Джошуа Яффа є співавтором The New Yorker і автором книги «Між двох вогнів: правда, амбіції та компроміс у путінській Росії».

Inside the U.S. Effort to Arm Ukraine
<https://www.newyorker.com/>

Переклад з англійської
Вікторії О. Романчук